

A NŐKÉRDÉS, MINT KULTURPROBLÉMA.

A nyáron alkalmam volt a németországi nőmozgalom egyik lelkes úttörőjével hosszasan együtt lenni s így a jelenlegi ottani állapotokról a leghivatottabb ajkáról kaptam felvilágosítást. Arra a kérdésemre, hogy milyen ma az úgynevezett „felszabadulás“ után ott a nők helyzete? — az volt a válasz, hogy tényleg minden joguk megvan, de az emberek gondolatvilágában még nem ment végbe a megfelelő átalakulás. A dolgok természetes rendje hozza ezt így magával. A nőkérdés valódi megoldása csak a mai társadalmi rend gyökeres megváltoztatásával érhető el. Éppen ezért, nem lehet azt kívánni, hogy revolúció alakjában, máról holnapra megtörténjék, itt csak evolúcióról, lassú, de folytonos fejlődésről lehet szó, a mint hogy minden valóban nagy szociális átalakulás, még ha forradalom alakjában is jön létre, tényleg ilyen lassú fejlődés eredménye.

A nőmozgalmat leggyakrabban úgy tekintik, mint a 19-ik század nagy gazdasági átalakulásának következményét. Kétségtelen, hogy a természettudományok fellendülése és sok korszakot jelentő felfedezés gyakorlati értékesítése, azaz a kapitalizmus és gépek korszaka, gazdasági és szociális téren aktuálissá tette a nőkérdést. De tévesen ítéljük meg a nőmozgalmat, ha azt hisszük, hogy az csak ilyen materiális okok eredménye.

A nőkérdés az általános emberi civilizációnak egyik fontos problémája, melynek megoldásához a fejlődő emberiség etikai alapon is el kellett, hogy jusson, — a kérdés praktikus szükségszerűsége csak elősegítette és siettette a folyamatot.

A nőemancipáció ellenségei gyakran érvelnek Rousseau elterjedt mondásával: „La femme est spécialement faite pour plaire à l'homme!“ (A nő főképpen arra van teremtve, hogy a férfinek tetszedjék!) De e fegyverüket könnyen ellenük fordíthatjuk. Mert íme, ha valóban úgy van, hogy az asszony

arra van teremtve, hogy a férfinek tetsszék, ebből azt következtethetjük, hogy a különböző korok asszony-típusai a mindenkori férfiak kulturigényei szerint változtak; mert elvitathatatlan tény, hogy más volt az ízlése a praehistorikus kor barlanglakójának, mint a milői Venus halhatatlan alkotójának. Más korszak képzelete teremtette a Wallkürök hatalmas alakjait, kik az elesett hősoket a Walhallába vezették, — mint a Gretchen törekeny lényét, kinek örökasszony volta égbe emel. Mások voltak a férfiak, kik egy bibliai Márta szorgalmát feljegyezték, mint a renaissance hatalmas művésze, ki a Mona Lisa titokzatos mosolyát megörökítette. Más irányú volt a Weimar levegőjében nevelkedett asszonyok műveltsége, mint a Curie professzor méltó élettársának tudománya. Mások voltak a férfiak, kiket a Molière *Précieuses ridicules*-jei kielégítettek és mások, akik tisztelettel verték össze bokájukat régi magyar kuriák nagyasszonyai előtt.

Ime egy néhány kiragadott kép az emberiség kulturtörténetéből. Mind a mennyi azt mutatja, hogy az asszony egy olyan lelki tükör, mely hiven visszasugározza a beléje tekintő férfi képét, s így minden kor nőtipusa meghatározza az egykorú férfiak műveltségének fokát. Ebből pedig az következik, hogy a nőkérdés tulajdonképpen a férfiak kulturproblémája!

Érthetetlen, hogy ezt a férfiak mennyire nehezen tudják megérteni és értékelni, — pedig mindannyian anyáknak fiai és szabad akaratukból választják az asszonyt, kit gyermekeik anyjává kívánnak tenni!

Hogyan kívánják az asszonytól, hogy önálló férfiakat neveljen fiaiból, ha neki magának nem akarják megadni az önrendelkezési jogot?!

Hogyan kívánják, hogy gyermekei nevelését irányítsa az a nő, kinek magának nem adták meg a lehetőséget, hogy kellőképpen kiképezhesse magát?!

És hogyan elégszenek meg olyan élettárssal, kit nem tartanak méltónak arra, hogy a magukéhoz hasonló jogokkal felruházzanak?!

A férfiak, ha vonakodnak elismerni a nők egyenjogúsítását, saját maguknak állítanak ki szegénységi bizonyítványt.

De lássuk a Rousseau mondását a természettudomány megvilágításában. Mindnyájan tudjuk, hogy a kakas pazar büszke tollazata mellett milyen szerényen suták a tyúkok. A szarvasbogártól az oroszlánig minden állatfajtnál a hímet ru-

háza fel a természet különös dísszel, hogy a nősténynek tetsszék. És az állattól származó embernél éppen fordítva volna?

Nem! Az emberré tökéletesült élő lénynél egyik nem sem lehet csak arra teremtve, hogy a másíknak tetszedjék!

A történelem előtti korszakban a női nem volt a hatalmasabb. Ezen idő emlékéből származnak a görög mythologia Amazon alakjai. Bachofen baseli jogász tudományos alapon is bebizonyította, hogy az első emberi és családi szervezkedés az anyajog alapján jött létre. A történelmi fejlődés folyamán megváltozott gazdasági viszonyok révén ebből fejlődött ki az apajog, melyen mai társadalmi rendszerünk felépült. De most, újabb átalakulások küszöbén állunk, mert immár több állam a legjobb úton van, hogy megszüntesse a férfiak előjogait s női polgárainak egyenlő érvényesülést biztosítson minden téren.

Elvitathatatlan, hogy a nő legszentebb hivatása, hogy anya legyen, de nem kevésbbé igaz az a tény is, hogy ez nem az egyetlen hivatása.

Ennek az igazságnak az elismertetése képezi a modern nőmozgalom lényegét. A monogamia kulturmagaslatára emelkedett népeknél mind nagyobb azoknak a nőknek a száma, kik nem mennek férjhez. De eltekintve ettől, a tényleges anyai hivatás csak két-három évtized alatt adja meg az asszony munkakörét és akkor sem olyan kizárólagosan, hogy mellette egyébbel ne foglalkozhatna. A mai gazdasági viszonyok mellett legtöbb esetben kényszerítve is van kenyérkereset után látni, de ettől eltekintve, az asszony anyai és házastársi hivatását is csak úgy tudja igazán betölteni, ha meg van nyitva előtte minden kiképzési lehetőség, s mint a férfivel egyenlő értékű szabad ember, mindenkor női mivoltának örök értékeit a haladás szent oltárára teszi!

A világ nagy concertjében minden teremtett lélek hangjára egyenlően szükség van, a leggyengébb női hangra éppen úgy, mint a férfiak erős megszólalására. Hiszen csak a magas női és a mély férfi hangok együttesen zengő akkordjai adhatják a mindenség gyönyörű symphoniájának isteni harmoniáját.

Dr. Kauntzné Engel Ella.

AZ ÚJ ÉNEKESKÖNYV.

(Kivonat az énekügyi bizottság jelentéséből).

Három éve mult, hogy 35—1921. Ekt. sz. a. megbizást kaptunk Énekeskönyvünk új kiadásának sajtó alá rendezéséhez. Midőn most a kész munkát tisztelettel beterjesztjük, jelentésünket a következőkben tesszük meg.

Tudvalevő dolog, hogy Énekeskönyvünk mai formáját 1837-ben nyerte. Székely Sándor püspökünk adta neki a ma áttekinthetőbb, modernebb külső-belső formát. A verseket hangjegyekkel látta el, verssorokba írta, főleg azonban anyagát fogta olyan szigorú rosta alá, hogy a 299 dicséretből és 150 zsoltárból csak 47 dicséretet és 34 zsoltárt hagyott meg s 63 új dicséretet írt, vagy íratott. Megható olvasni az ő feljegyzéseiben, hogy egyik-másik énekünk milyen nehezen s milyen körülményességgel készült; hányszor szükségesnek tartja oda-tenni: „nagy bajjal igazított“, „régiből igazítám, amint lehet, rímre“, vagy „más szebb nem volt“ stb. Ezekből látszik, hogy az új anyag egy részét maga is csak átmenetinek tekintette s a szükséges javításokat, pótlásokat az újabb kiadásoktól várta és remélte. Újabb kiadást azóta ötöt ért a könyv, az utolsót, a hatodikat 1913-ban. Tisztes multra tekint tehát vissza, de az öt kiadás közül csak a harmadik, a főtisztelendő püspök úrtól rendezett 1895-iki érdemli meg igazában a kiadás nevet, a többi jóformán csak utánnyomás. Mig a testvéregyházak legalább próbakiadásokkal próbálnak lendíteni a protestáns éneklés kátyuba jutott szekerén s legalább keresik a jobbat (ha egyelőre csak polemiákban és zsinatozásban is), a mi készülődéseink csak egy-egy utánnyomást tudtak termelni s azt is csak az utolsó percben, mikor már körmünkre égett a gyertya s egyebet már úgy sem lehetett tenni. Különösen szomorú e tekintetben a három utolsó kiadás, melyeknek módjukban lett volna legalább az Iszlai-féle gyűjtemény